

Domsnummer: 2005-34

Avgörandedatum: 2005-11-22

Rubrik: Ett tidsbegränsat avtal, som löper för en period om 12 månader, om digital-TV-abonnemang till konsumenter har innefattat villkoret att om uppsägning inte sker senast 30 dagar före gällande abonnemangsperiods utgång så förlängs avtalet automatiskt med ett år i taget med samma uppsägningstid. Med hänsyn till att avtalet inte ålagt näringsidkaren att i lämplig form och i rimlig tid påminna konsumenten innan uppsägning skall ske samt till den i sammanhanget förhållandevis långa bindningstiden har villkoret befunnits oskäligt.

Lagrum: 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

Rättsfall:

REFERAT

KÄRANDE

Konsumentombudsmannen (KO), 118 87 STOCKHOLM

SVARANDE

ViaSat AB, Box 17104, 104 62 STOCKHOLM

Ombud: advokaterna Mats Hugoson och Ulrika Jensen, Gernandt & Danielsson
Advokatbyrå KB, Box 5747, 114 87 STOCKHOLM

SAKEN

avtalsvillkor avseende digital-TV

DOMSLUT

Marknadsdomstolen förbjuder ViaSat AB vid vite av fyrahundratusen (400 000) kr att vid erbjudande av digital-TV-abonnemang till konsumenter för enskilt bruk på sätt som skett tillämpa följande villkor:

"Avtalet gäller för den abonnemangsperiod som anges i avtalet. För avtal tecknade efter den 31 augusti 2002 gäller att om uppsägning inte sker senast 30 dagar före gällande abonnemangsperiods utgång, förlängs avtalet automatiskt med ett år i taget med samma uppsägningstid."

eller väsentligen samma villkor.

YRKANDEN M.M.

KO har yrkat att Marknadsdomstolen vid vite förbjuder ViaSat AB (ViaSat) att vid erbjudande av digital-TV-abonnemang till konsumenter för enskilt bruk tillämpa villkoret

"Avtalet gäller för den abonnemangsperiod som anges i avtalet. För avtal tecknade efter den 31 augusti 2002 gäller att om uppsägning inte sker senast 30 dagar före gällande abonnemangsperiods utgång, förlängs avtalet automatiskt med ett år i taget med samma uppsägningstid."

eller väsentligen samma villkor.

ViaSat har bestritt yrkandet.

BAKGRUND

ViaSat bedriver försäljning av abonnemang på digital-TV till konsumenter. ViaSat är ett företag inom den internationella mediekoncernen MTG AB (MTG). MTG har verksamhet i drygt 30 länder runt om i världen. MTG är den största fri- och betal-TV-operatören i Skandinavien och Baltikum samt den största kommersiella radiooperatören i Norden.

ViaSat erbjuder tre olika programpaket, Bas-, Silver och Guld-abbonnemang. Årskostnaden för de olika abonnemangen inklusive korthyra är, för Bas-abbonnemanget 1 686 kr, för Silver-abbonnemanget 2 286 kr och för Guld-abbonnemanget 4 086 kr. Guld-abbonnemanget har det bredaste programutbudet och kostar därför mest. Bindningstiden vid köp av digitalbox är 24 månader och vid tecknande av abonnemang utan att köpa box 12 månader.

Avtalen med konsumenter regleras i "Hyres- och abonnemangsavtal allmänna bestämmelser" (Allmänna Bestämmelser). I Allmänna Bestämmelser, punkten 11, med rubriken "avtalstid och upphörande", återfinns påtalat villkor.

ViaSat införde den aktuella bestämmelsen i september 2002.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

KO

Allmänt

Ett flertal konsumenter har kontaktat KO och uppgivit att de sagt upp sitt abonnemang på digital-TV-paket när det varit mindre än 30 dagar kvar av abonnemangsavtalet och då mot sin vilja blivit bundna av abonnemanget i ytterligare ett år. Det aktuella villkoret medför ett betydande problem för de konsumenter som abonnerar på kabel- eller satellit-TV-paket.

Grund och omständigheter

Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (AVLK) gäller för avtalsvillkor som näringsidkare använder när de erbjuder varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsumenter. Enligt 3 § kan en näringsidkare förbjudas att använda ett avtalsvillkor som med hänsyn till priset och andra omständigheter är oskäligt mot konsumenten, under förutsättning att ett förbud är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Enligt förarbetena till AVLK är ett avtalsvillkor typiskt sett oskäligt mot konsumenten om det med avvikelse från gällande dispositiva rättsregler åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger. Det skall vara fråga om en avvikelse som ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet. En totalbedömning av avtalets verkningar görs, varvid såväl priset som övriga avtalsvillkor måste beaktas.

ViaSat tillämpar det påtalade avtalsvillkoret gentemot ett stort antal konsumenter. Liknande villkor används dessutom i viss utsträckning av andra näringsidkare och över åren har KO mottagit ett stort antal anmälningar riktade mot liknande villkor. Det måste därför anses påkallat från allmän synpunkt att det yrkade förbudet meddelas.

Enligt allmänna avtalsrättsliga principer upphör ett tidsbundet avtal att gälla när den tid som stipuleras i avtalet löpt ut och parterna inte agerar aktivt för att förlänga det. Det villkor som nu är ifråga brukar betecknas negativ avtalsbindning och accepteras endast i undantagsfall. I förarbetena till marknadsföringslagen (1995:450), MFL, anges som exempel på sådana undantag när parterna sedan tidigare står i ett avtalsförhållande med varandra och det därigenom måste framstå som klart vad som gäller mellan dem. Som typiska fall anges när det är fråga om att förnya eller förlänga tidigare ingångna avtal, till exempel en prenumeration, ett abonnemang eller något annat liknande avtal där det objektivt sett kan anses ligga i kundens intresse att

förlänga avtalet.

I aktuellt fall är det visserligen fråga om att förlänga ett tidigare ingånget avtal om abonnemang. Vid bedömningen av om det ligger i konsumentens intresse att förlänga avtalet utan aktiv handling, bör beaktas vilken typ av produkt det är fråga om, priset för förlängningen och vilken period som förlängningen avser. I förevarande fall är det fråga om en produkt som kan uppgå till en total årskostnad om 4 086 kr, vilket är ett relativt betydande belopp. Automatisk förlängning innebär också konkurrensbegränsande inlåsnings effekter eftersom det leder till att konsumenter som inte observerar villkoret hindras från att göra en jämförelse med andra alternativ på marknaden. Enligt KO:s mening är det alltså inte fråga om en sådan förlängning av avtalet där det objektivt sett kan anses ligga i konsumentens intresse med automatisk förlängning med bunden avtalstid.

Den konsument som säger upp avtalet när mindre än 30 dagar återstår av avtalsperioden blir således bunden av avtalet i ytterligare 12 månader. Det innebär att konsumenten kan vara bunden av avtalet i närmare 13 månader efter uppsägningen vilket måste anses oskäligt betungande för denne och innebära en snedbelastning i avtalsförhållandet. Den omständigheten att det saknas möjligheter för konsumenten att frånträda avtalet under så lång tid som ett år, trots att exempelvis konsumentens personliga omständigheter förändras, medför ytterligare en snedbelastning i avtalsförhållandet. Det torde vara fullt möjligt att i stället teckna ett nytt tidsbundet eller tillsvidareavtal med konsumenten innan det gamla löpt ut.

Sammanfattningsvis anser KO att villkoret är oskäligt eftersom det med avvikelse från allmänna avtalsrättsliga principer inte upphör att gälla när den tid som stipuleras i avtalet löpt ut, att många konsumenter uppfattar avtalet som tidsbegränsat, vilket i och för sig är korrekt, men inte inser att avtalet aktivt måste sägas upp viss tid innan det löper ut för att inte förlängas automatiskt och att konsumenten då blir bunden av avtalet för en i sammanhanget lång period vilket medför betydande kostnader för denne. Dessa omständigheter samt det faktum att det inte ens finns någon förpliktelse för ViaSat att underrätta konsumenten om att avtalet måste sägas upp för att inte förlängas, innebär att en så betydande obalans uppstår mellan parternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten att villkoret måste anses oskäligt.

ViaSat

Grund för bestridandet

Villkoret om automatisk förlängning av avtalstiden för en period om 12 månader är förenligt med gällande rätt. Det bestrids alltså att det aktuella villkoret är oskäligt och att det medför en sådan snedbelastning ifråga om parternas rättigheter och skyldigheter att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger.

Omständigheter

Enligt motiven till AVLK kan avtalsvillkor som är att anse som oskäliga indelas i tre huvudgrupper. För det första kan villkor som strider mot tvingande lagstiftning och tvingande allmänna rättsprinciper anses vara oskäliga. Sådana villkor är regelmässigt att anse som oskäliga i sig utan någon närmare bedömning. Den andra gruppen utgörs av avtalsvillkor som avviker från dispositiva regler. Ett villkor anses som oskäligt om det - med avvikande från gällande dispositiva regler - ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet och därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger. För det tredje kan avtalsvillkor som utformats på ett vilseledande eller oklart sätt anses som oskäliga.

Villkoret strider inte mot dispositiv rätt. Det är i överensstämmelse med EG-direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal (93/13/EEG), direktivet, och det liknar inte villkor som innebär negativ avtalsbindning. Villkoret är inte heller vilseledande eller oklart.

Det torde inte existera någon "allmän rättsprincip" av ett visst slag om det inte

föreligger en entydig och välgrundad uppfattning i lagförarbeten eller doktrin att så är fallet. KO har inte åberopat några uttalanden i lagförarbeten, praxis eller doktrin till stöd för att den påstådda rättsprincipen existerar eller är tillämplig i det här fallet.

I den juridiska litteraturen anges att en vanlig variant på att bestämma ett avtals giltighetstid är att ha villkor som innebär att avtalet automatiskt förlängs på nya bestämda tidsperioder, om det inte sägs upp senast vid en viss tid före varje periods utgång. Sådana villkor är dessutom vanligt förekommande, vilket tyder på att de inte är vilseledande eller oklara, eftersom de inte skulle användas om de alltid missuppfattades. Det nu aktuella villkoret motsvarar den branschstandard som idag finns på digital-TV-marknaden (exempelvis har Canal Digital och Boxer motsvarande villkor).

Av aktuellt villkor framgår klart och tydligt att avtalet förlängs automatiskt med 12 månader om det inte sägs upp senast 30 dagar före avtalstidens utgång. Alla ViaSats kunder får tillgång till abonnemangsavtalets Allmänna Bestämmelser, där villkoret återfinns under en tydlig rubrik. Villkoret kan därför inte anses avvika från vad flertalet konsumenter kan antas utgå från och är inte oskäligt.

Automatisk förlängning av abonnemangsvillkor

I direktivet artikel 3.1 stadgas att ett avtalsvillkor skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten. I bilagan till direktivet listas villkor som typiskt sett är att anse som oskäliga (direktivets villkorslista).

I direktivets villkorslista, punkten 1 h, anges att avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är att automatiskt förlänga ett avtal med bestämd varaktighet om konsumenten inte säger ifrån, när sista datum för konsumenten att framföra att han inte önskar förlänga avtalet ligger oskäligt tidigt, är typiskt sett oskäligt.

Enligt ViaSats 12-månadersabonnemang har kunden 11 månader och enligt 24-månaders-abonnemanget har kunden 23 månader på sig att överväga om abonnemanget skall förlängas eller sägas upp. Eftersom den tidpunkt som ViaSats kunder kan framföra att de inte önskar förlänga avtalet inte ligger oskäligt tidigt, uppfyller det aktuella villkoret de krav som uppställs enligt direktivet.

Negativ avtalsbindning kännetecknas, enligt förarbetena till MFL, av att näringsidkaren utnyttjar allmänhetens okunnighet om gällande rättsregler om slutande av avtal för att inge en oriktig föreställning om att ett bindande avtal har kommit till stånd.

ViaSats abonnemangsvillkor är klara och tydliga ifråga om vad som gäller vid förlängning av avtalet. Villkoret är även standardmässigt utformat. Därför kan det inte anses att villkoret inger en oriktig föreställning om att ett bindande avtal har kommit till stånd. För konsumenten kan det inte råda något tvivel om att avtalet förlängs i 12 månader om det inte sägs upp senast 30 dagar före avtalstidens utgång.

Även om det skulle anses att villkoret liknar ett villkor om negativ avtalsbindning bestrids att detta skulle föranleda att villkoret anses oskäligt. Det aktuella avtalet, som är ett abonnemangsavtal, är en typ av avtal där villkor om negativ avtalsbindning accepteras. Vidare står parterna redan i ett avtalsförhållande med varandra vid den aktuella förlängningen. Det aktuella villkoret avser förlängning av ett redan ingånget avtal. Det följer också klart och tydligt av det att abonnemangsavtalet förlängs automatiskt samt när och på vilket sätt kunden kan säga upp avtalet.

En reglering som inte tillåter automatisk förlängning som sådan av abonnemangsavtal skulle leda till mycket stora problem och kostnader för näringsidkare, och därmed indirekt för konsumenterna, inom många olika branscher. Detta skulle särskilt gälla för de näringsidkare som hanterar stora mängder avtal, såsom ViaSat. Detta skulle slutligen belasta kunderna i form av ökade kostnader, omfattande administration, betydligt längre handläggningstider och försämrad kundservice.

Uppsägningstiden om 30 dagar

En uppsägningstid om 30 dagar är standard inom den bransch där ViaSat verkar.

Varje avtalsuppsägning från kunderna medför en rad manuellt utförda administrativa åtgärder hos ViaSat. Dessa åtgärder kan exempelvis avse avslutande av fakturering och avregistrering av kunden ur ViaSats abonnentsystem. För att klara av en kortare uppsägningstid än 30 dagar skulle ViaSat vara tvunget att öka bemanningen på sin kundtjänst. Detta skulle öka ViaSats kostnader, vilket i förlängningen sannolikt skulle påverka de avgifter som kunderna betalar för sina kanalpaket.

De programbolag som levererar kanaler till ViaSats kanalpaket fakturerar ViaSat på grundval av ett genomsnittligt antal ViaSat-abonnenter under en viss månad. Detta genomsnitt beräknas utifrån ingående och utgående antal abonnenter varje månad. Denna typ av beräkning och fakturering utgör branschpraxis. En kortare uppsägningstid än 30 dagar skulle innebära risk för att ViaSat hamnar i situationer där programbolagen fakturerar ViaSat för ett större antal abonnenter än ViaSat har intäkter för. Detta skulle i sin tur påverka ViaSats kostnadsbild och i förlängningen sannolikt också de avgifter som ViaSats kunder betalar för sina kanalpaket.

Förlängningsperioden om 12 månader

Förlängningsperioden om 12 månader är en kort avtalsperiod som blivit standard inom digital-TV-branschen och medför ingen snedbelastning.

Att en automatisk förlängning av avtalet om 12 månader skulle vara oskäligt betungande för konsumenten har inget stöd i tillämplig lagstiftning och verkar inte ha varit föremål för diskussion i vare sig förarbeten eller praxis. Direktivet stadgar inte heller att avtal endast får förlängas på visst sätt eller för viss kortare tid eller att en förlängning för längre tid skulle vara oskälig. Det kan alltså inte anses stå i strid med direktivet att förlänga ett avtal med 12 månader.

En förändring av ViaSats villkor om automatisk förlängning av avtalet i 12 månader till ett villkor som innebär automatiskt upphörande av avtalet efter den inledande avtalsperioden skulle medföra att ViaSat, vid den tidpunkt avtalet upphör, stänger av programsignalerna och att all sändning av program upphör för den aktuella kunden. Detta skulle drabba både de kunder som vill avsluta sina abonnemang och de kunder som vill förlänga sina abonnemang, men som glömmer bort att göra det i tid. För att ViaSat skulle kunna sätta igång programsignalerna för dem igen skulle det erfordras ett nytt undertecknat avtal från kunden. På grund av den administration som skulle krävas härfor skulle det ta tid innan kunden skulle få tillgång till programmen igen, vilket givetvis skulle utgöra ett stort irritationsmoment för den kund som avsett att förlänga sitt abonnemang. Denna extra administration skulle även innebära merkostnader för ViaSat, som i slutänden skulle belasta kunden i form av ökade och/eller nya avgifter.

Vid en bedömning av om ett avtalsvillkor är oskäligt enligt AVLK skall hänsyn bl.a. tas till vilken typ av varor eller tjänster avtalet avser, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av. Av denna anledning måste hänsyn tas till bl.a. hur den nu aktuella branschen ser ut.

Digital-TV-branschen är en ung bransch som utvecklas mycket snabbt. Ny och bättre teknik kommer ständigt. Det är en förutsättning för ViaSats tillväxt, överlevnad och konkurrenskraft att hela tiden, så långt är möjligt, använda den bästa tekniken och följa med i utvecklingen av programutbud. ViaSat paketerar och distribuerar programkanaler och har inte något eget ägande i de olika programkanaler som distribueras till kunderna. För att kunna tillmötesgå kundernas förväntningar om ett högkvalitativt programutbud till konkurrenskraftiga priser måste ViaSat träffa avtal med efterfrågade programkanaler till attraktiva priser.

ViaSats möjligheter att genom investeringar och ökade kostnader förbättra den produkt som levereras av bolaget till befintliga och nya kunder påverkas av antaganden om framtida intäkter. Villkoret om 12 månaders förlängning innebär att ViaSat har kännedom om antalet ViaSat-abonnenter över tiden och minskar

därmed bolagets osäkerhet om de framtida intäkterna. Detta möjliggör för ViaSat att kunna leverera en bättre produkt till kunderna än vad som skulle vara fallet om bolaget inte skulle ha kännedom om antalet abonnenter över tiden. Detta skulle vara omöjligt om villkoret förbjöds.

De eventuella negativa följder som skulle kunna uppstå för kunderna vid en automatisk förlängning av abonnemanget med 12 månader måste alltså sättas i relation till de nu beskrivna negativa konsekvenserna som ett förbud mot det aktuella villkoret skulle få för såväl kunderna som ViaSat. Villkoret om automatisk förlängning av avtalet med 12 månader medför således ingen snedbelastning mellan avtalsparterna, utan leder tvärtom till en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna.

KO

I förarbetena till AVLK anges som ett skäl för att inte införa direktivets villkorslista att den skulle kunna ge upphov till oönskad motsatstolkning på så sätt att regleringen skulle kunna uppfattas som ett uttryck för att andra villkor normalt inte är att anse som oskäliga. Det är villkorets lydelse i sin helhet och dess konsekvenser som skall beaktas vid bedömande av om villkoret är oskäligt.

Det ifrågavarande villkoret uppfyller det första ledet i punkten 1 h i direktivets villkorslista, eftersom villkoret anger att avtalet förlängs automatiskt för det fall konsumenten inte säger upp avtalet. Konsument som inte säger upp avtalet blir dessutom bunden av avtalet för en relativt lång tid framöver. Ett villkor som delvis uppfyller förutsättningarna kan vara att anse som oskäligt. Detta innebär en så betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten, att villkoret måste anses oskäligt. Villkoret uppfyller däremot inte samtliga förutsättningar i punkten 1 h eftersom sista datum för att säga upp avtalet inte ligger oskäligt tidigt, i vart fall inte om avtalet efter det att den bestämda varaktigheten gått ut skulle förlängas utan sådan bestämd varaktighet.

Att ett villkor är klart och tydligt formulerat, inte undanskymt eller särskilt finstilt medför inte att ett oskäligt villkor kan bedömas som skäligt.

ViaSat torde inte behöva en automatisk förlängning på 12 månader för att förutspå framtida intäkter i syfte att förbättra sin produkt utan att göra avkall på konkurrenskraftiga priser eftersom ViaSat påstått att en betydande andel av dess kunder förlänger sina abonnemang efter den inledande tidsperioden.

ViaSat tillämpar sedan en tid inte längre det i målet omtvistade avtalsvillkoret. Det villkor som bolaget nu tillämpar innebär att avtalet övergår till ett tillsvidareavtal med tre månaders uppsägningstid för det fall kunden inte säger upp avtalet till upphörande vid abonnemangsperiodens slut. Enligt ViaSat är anledningen till förändringen att branschpraxis enligt ViaSats uppfattning har ändrats på så sätt att ett abonnemangsavtal övergår till att gälla tillsvidare för det fall avtalet inte sägs upp vid abonnemangsperiodens slut.

BEVISNING

KO har som skriftlig bevisning åberopat ViaSats "Hyres- och abonnemangsavtal allmänna bestämmelser".

DOMSKÄL

Enligt 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (AVLK) skall Marknadsdomstolen, på talan av Konsumentombudsmannen eller näringsidkare, pröva om ett avtalsvillkor, som en näringsidkare använder när han erbjuder varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsument, med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten. Om så är fallet får Marknadsdomstolen förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Den marknadsrättsliga bedömningen enligt AVLK skall inriktas på om ett villkor typiskt sett är oskäligt mot konsumenterna som kollektiv. Detta anses vara fallet bl.a. om villkoret, med avvikelse från gällande dispositiva regler, ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet och

därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger. Frågan huruvida ett avtalsvillkor är att anse som oskäligt skall avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter. Vid skälighetsbedömningen spelar också villkorens förhållande till tvingande lagstiftning stor roll. Ett avtalsvillkor som strider mot tvingande lag är regelmässigt att anse som oskäligt. Avtalsvillkor som strider mot tvingande allmänna rättsprinciper utan att dessa framgår av lag, kan också förbjudas. Även sådana villkor som presenterats eller utformats på ett vilseledande eller oklart sätt, så att konsumenten inte kan förutse vilka konsekvenser villkoret får för honom, är normalt att anse som oskäliga enligt AVLK (prop. 1994/95:17 s. 64-65).

Genom AVLK införlivades rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (direktivet) med svensk rätt. I artikel 3.3 i direktivet hänvisas till en vägledande, inte uttömmande, lista på villkor (direktivets villkorslista) som kan anses oskäliga. Villkoren i listan, som inte tagits in i lagen, är enligt förarbetena till AVLK typiskt sett att anse som oskäliga enligt AVLK i den mån de inte varit föremål för individuell förhandling (prop. 1994/95:17 s. 92 och 94).

Nu aktuellt avtalsvillkor återfinns i ViaSats "Hyres- och abonnemangsavtal allmänna bestämmelser" (Allmänna Bestämmelser). Det kan därför inte sägas ha varit föremål för individuell förhandling och en enskild konsument torde inte ha möjlighet att påverka avtalsvillkorets innehåll. Enligt vad som framkommit i målet är avtalsvillkor liknande det som har påtalats i det här målet vanligt förekommande i branschen. Marknadsdomstolen finner därför att det är påkallat från allmän synpunkt att pröva villkoret.

Det ifrågavarande villkoret anger att om uppsägning av ett tidsbegränsat abonnemangsavtal inte sker senast 30 dagar före gällande abonnemangsperiods utgång, förlängs avtalet automatiskt med ett år i taget med samma uppsägningstid.

KO har till stöd för att villkoret är oskäligt anfört bl.a. följande. Konsumenter kan uppfatta avtalet som tidsbegränsat men inte inse att avtalet måste sägas upp viss tid innan det löper ut för att inte automatiskt förlängas i 12 månader, särskilt som ViaSat inte är förpliktat att underrätta konsumenten om skyldigheten att säga upp avtalet för att undvika en fortsatt bindning för en i sammanhanget lång period med betydande kostnader för konsumenten. Härigenom uppstår en så betydande obalans mellan parternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten att villkoret måste anses oskäligt. KO har vidare hävdade att villkoret uppfyller förutsättningarna för negativ avtalsbindning och att det också kan vara att anse som oskäligt enligt första ledet i punkten 1 h i direktivets villkorslista.

ViaSat har invänt häremot och pekat på villkorets klara och tydliga formulering samt att den tidpunkt vid vilken konsumenten kan framföra att han inte önskar förlänga avtalet i enlighet med punkten 1 h i direktivets villkorslista inte ligger oskäligt tidigt.

Marknadsdomstolen gör följande bedömning

Marknadsdomstolen konstaterar först att det påtalade villkoret innebär att ett abonnemangsavtal som löpt viss tid förnyas om det inte särskilt sägs upp. Detta arrangemang är av den typ som ibland objektivt sett ligger i kundens intresse (se prop. 1970:57, s. 74 och prop. 1994/95:123 s. 72-73). Utredningen i målet ger inte tillräckligt underlag för att bedöma villkoret som oskäligt redan på den grunden att dess tillämpning skulle utgöra otillåten negativ avtalsbindning.

Exempel på avtalsvillkor som enligt direktivets villkorslista typiskt sett är att bedöma som oskäliga är villkor vars mål eller konsekvens är att automatiskt förlänga ett avtal med bestämd varaktighet om konsumenten inte säger ifrån, när sista datum för konsumenten att framföra att han inte önskar förlänga avtalet ligger oskäligt tidigt (punkten 1 h). Detta kan inte anses vara fallet i fråga om det nu aktuella villkoret.

Villkoret innebär att en konsument, som förbiser sista datum för uppsägning av avtalet, blir bunden av detta i ytterligare tolv månader utan uppsägningsrätt

och till icke obetydliga kostnader. Det förhållandet att avtalet inte ålägger ViaSat att i lämplig form och i rimlig tid påminna konsumenten innan uppsägning skall ske samt den i sammanhanget förhållandevis långa bindningstiden medför enligt Marknadsdomstolen en sådan snedbelastning mellan parterna, till nackdel för konsumenten, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan dem inte längre föreligger. Villkoret är därför oskäligt varför KO:s yrkande om förbud skall bifallas.

Vite

Enligt AVLK skall ett förbud förenas med vite om inte detta av särskilda skäl är obehövligt. Några sådana skäl har inte framkommit i målet. Förbudet skall därför förenas med vite.

På Marknadsdomstolens vägnar

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Ingrid Larén Marklund, Maria Bengtsson och Jonas Häckner. Enhälligt

Sekreterare: Ylva Averstén

Sökord: Abonnemangsavtal; Automatisk förlängning; Avtalsvillkor (oskäligen) i konsumentförhållanden; Digital-TV; Negativ avtalsbindning; Påminnelse

Litteratur:
